

всичко онова, което могат да носят хоризонтите на идното. Тоест, вековните традиции на нерадостен живот, на лишения и унижения, на гонения и издевателства и т. н. - всичко това е насочило циганите към един изключителен всекидневен практицизъм, формирало ги е като закleti реалисти, - но реалисти за наличния момент, на изживяването в мига, а не за възможностите, които евентуално или реално могат да съдържат борбите за бъдното съществуване на хората.

Естествено, всичко това има и своите негативни, и своите позитивни (макар и с особен мащаб, сила и значимост) страни. От една страна, то позволява на циганите да се вмъкват в реалността и да я "използват" адхократично и прагматично, - още повече, че те са с ограничени претенции към живота и самите себе си. От друга страна обаче, то ги държи като хора, склонни да не проектират стратегически-биографично своя живот, да не се замислят за персоналното си развитие, да са подвластни на житейските случайности, в това число и на превратностите, които те съдържат в себе си. Съответно на това си разбиране циганите са склонни да приемат и търпят всякакви обрати в своята орисия, да не изживяват с големи сътресения дори и най-тежките моменти в своето битие.

Този нюанс във времевите измерения на етнопсихическия портрет на циганите ги разкрива не само като освободени от бремето на наслоенията от миналото и веянията на бъдещето, но и като хора, подтиквани към по-ведро отношение към и в живота, като хора, обвързани с дейностни начинания, синхронизиращи се с темперамента и с маниера им на реагиране на конкретно-пулсиращите обстоятелства, проблеми и дилеми.

Потопеността на циганите в настоящето дава отражение и върху **третия аспект** на проблема за социалното време при ромите, - този за съвпадението или несъвпадението по характер, темп, същност и т. н. на живота им с този на останалото население. Вzeti и в този ракурс, циганите са също доста своеобразни, някак си не само различни, но дори и контрастиращи на останалите. Те живеят като че ли само за самите себе си, сякаш откъснати от социалните процеси, носени от вълните на своите обичаи и нрави, традиции и при-